

Plankegulv HELT FRA BUNNEN

Gjør Det Selv

VANSKELIGHETSGRAD

Fremgangsmåten er forholdsvis enkel, men et flott resultat krever nøyaktighet i alle arbeidsganger.

LETT

VANSKELIG

TIDSFORBRUK

Et par uker.

PRIS

Cirka 1500-2000 kroner per kvm.

Et nytt plankegulv vil være en stor forbedring i de fleste hjem, men den største forbedringen ligger faktisk under det vakre treverket. **Vi viser deg hvordan du retter opp bjelkelaget, legger dampsperre i hulrommet og isolerer** etter alle kunstens regler.

Det er noe tilfredsstillende ved å legge gulvplanker på et solid bjelkelag i en tid der mange gulv legges på for eksempel sponplater. Og selv om vi er veldig bevisste på å bevare stilen i huset og ikke ønsker å legge gulvvarme, gir det klassiske gulvet faktisk rom for flere forbedringer: Det gamle gulvet har knirket og svaiet i mange år fordi bjelkelaget har vridd seg og oppklossingene har løsnet.

Vi kiler derfor bjelkene bedre fast og sørger for god støtte. Når bjelkelaget er på plass, retter vi det opp med såkalte lasker på sidene slik at gulvplankene får en helt jevn overflate å ligge på.

Deretter isolerer vi, etablerer en dampsperre og skruer gulvplankene på plass etter alle kunstens regler. □

Av med gulvet

Før arbeidet med gulvet kan begynne, må krypekjelleren klargjøres for de nye forholdene. Det er nemlig ofte nødvendig å forbedre ventilasjonen når du etterisolerer, fordi det blir kaldere nede i krypekjelleren.

Vi borer derfor ut tre nye ventilasjonskanaler og fjerner stein, gammel oppklossing og annet som kan gi mugg og sopp noe å vokse på. Deretter isoleres sokkelen, og det legges en fuktsperre direkte på grunnen. Fuktsperren dekker nesten hele gulvet, men har en åpning på 10-15 cm langs sokkelen, slik at fuktighet nedenfra kan slippe ut.

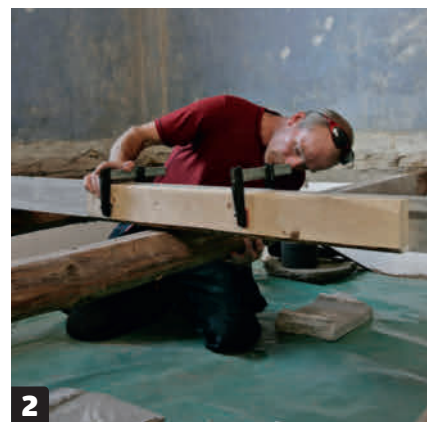
Kloss opp bjelkene

De gamle bjelkene hviler på hakk i vegg. Ved vegg er bjelkene i vater, men oppklossingen på midten har for lenge glidd ut, slik at bjelkene henger ganske mye. For å få bjelkene så plane som mulig før vi retter dem opp med lasker, presser vi dem opp med en jekk mens vi setter inn nye oppklossinger.

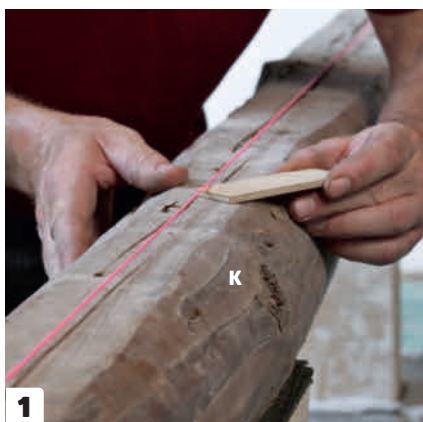
Vi begynner oppklossingen med de to ytterste bjelkene og retter deretter opp de andre så godt vi kan. Det er avgjørende at bjelkene er stabile og at de ikke er for høye noe sted.

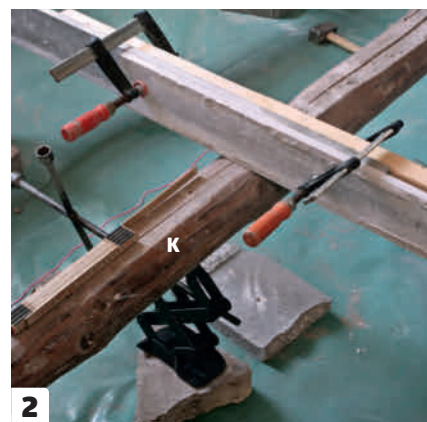
1 Etter å ha fjernet fotlistene bryter vi opp det gamle gulvet med hjelp av et brekkjern og en hammer. Her er det vanskelig å unngå å ødelegge noe av pussen.

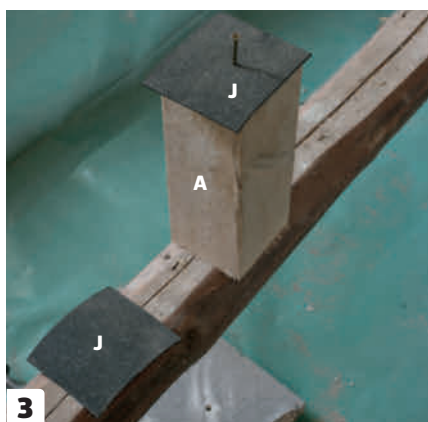
2 Se over bjelkene. Hvis de er angrepet av råte, må de skiftes ut. Deretter setter du sammen to rette skinner til én lang skinne, som rekker over alle bjelkene. Dermed kan du enkelt se om bjelkene flukter.

3 Spenn ut en snor på oversiden av bjelken (K), og løft den med et stykke 4 mm kryssfinér i hver ende. Bjelken kan nå presses opp på midten, til en tilsvarende 4 mm stump akkurat vil røre snoren.

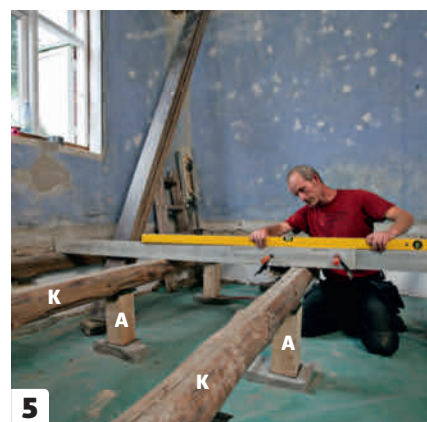
4 Press opp midten av bjelkene (K) med en jekk til de ligger vannrett i lengderetningen (sjekkes med murerensnoren) og passer med de øvrige bjelkene på tvers (sjekkes etterpå med den lange skinnen).

5 Kapp til oppklossinger (A), og plasser dem med biter av murpapp (J) som mellomlegg i topp og bunn. Ned mot fuktsperren skrur vi fast de korte stolpene til en betonghelle med en 6 x 120 mm skrue.

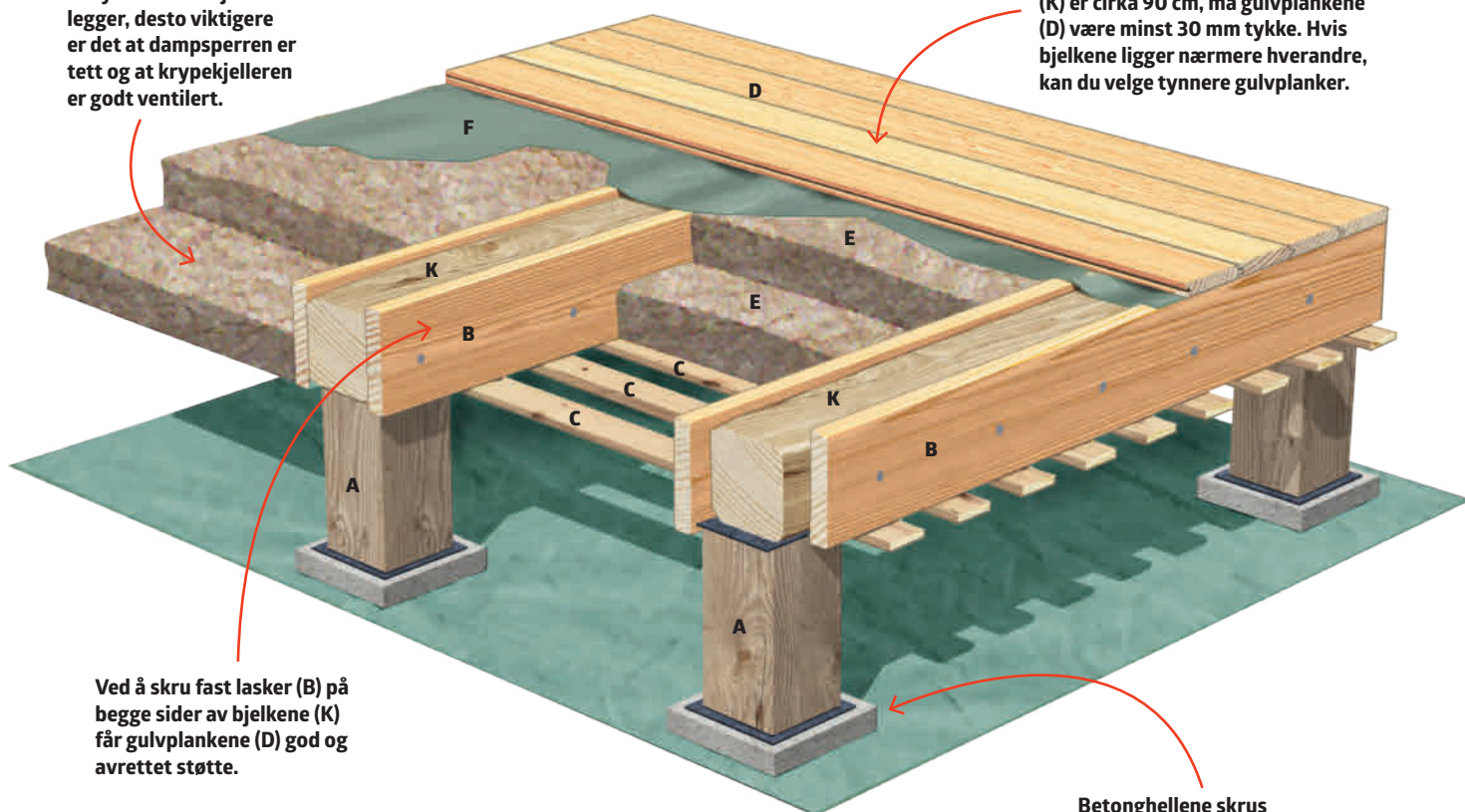
Oppklossingen (A) justeres med murpapp (J) til bjelkene (K) har kontakt til understøttingene. Vi begynner opprettingen ytterst, og klosser deretter opp med en meters mellomrom mens vi retter opp etter snoren.

Gjenta prosessen for alle de øvrige bjelkene, og sjekk fortløpende med den lange skinnen at bjelkene i midten flukter med de ytterste.

Jo tykkere isolasjon du legger, desto viktigere er det at dampsperreren er tett og at krypekjelleren er godt ventilert.

Siden avstanden mellom bjelkene (K) er cirka 90 cm, må gulvplankene (D) være minst 30 mm tykke. Hvis bjelkene ligger nærmere hverandre, kan du velge tynnere gulvplanker.

Ved å skru fast lasker (B) på begge sider av bjelkene (K) får gulvplankene (D) god og avrettet støtte.

Betonghellene skrues fast i oppklossingene (A) nedenfra for å sikre at de ikke beveger seg over tid.

MATERIALER

- Oppklossing (A) av 148 x 148 mm stokker
- Lasker (B) av 48 x 198 mm konstr. virke
- Forskaling (C) av 19 x 98 mm bord
- Gulvplanker (D) av 30 x 187 mm furu
- Isolasjon (E) (her Knauf EcoBatt 100 mm)
- Dampsperre 0,2 mm (F) (Dafa EcoFoil)

- Dampsperrelim (G) og -teip (H)
- 6 x 120 mm skruer
- Gulvskruer, 4,2 x 55 mm
- Murpapp (J)
- Kiler og avstandsklosser

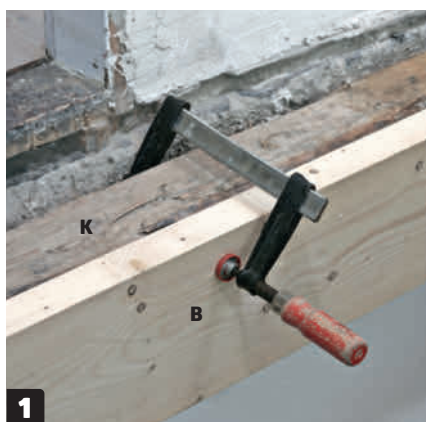
SPESIALVERKTØY

- Gulvjern, pluggbor 10 mm

På med laskene

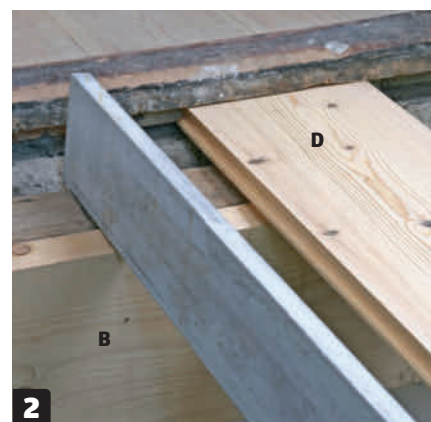
Nå er bjelkene stabile og nær ved å danne et regelmessig horisontalt plan. Ved å skru fast lasker på sidene av bjelkene sørger vi ikke bare for et helt horisontalt plan, vi kan også enkelt heve gulvet slik at det passer perfekt til gulvet i den tilstøtende korridoren.

Laskene plasseres og justeres i et system som er svært likt rutinen med bjelkene: Vi starter med laskene lengst fra hverandre, og når de er vannrette og i samme høyde, justeres de andre slik at de flukter med dem.

1

Spenn fast en lask (B) på siden av en av de ytterste bjelkene (K). I den andre siden er det ikke plass til tvingene på den ytterste bjelken, så her spenner vi opp den første lasken på den nest ytterste bjelken.

2

Finn høyden på gulvet ved å legge en gulvplanke (D) oppå de to første laskene (B), og løft deretter laskene i den andre enden av rommet til gulvplanken ligger vannrett og i spenn mot dørterskelen.

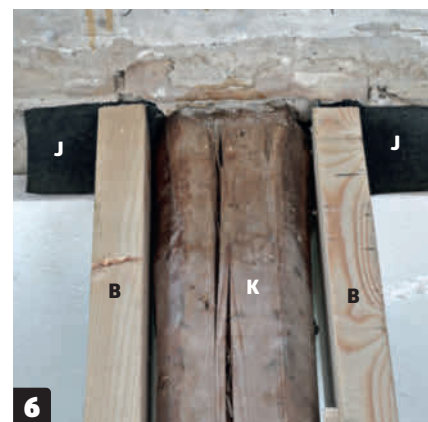
3 Den andre enden løftes opp til laskene (B) ligger vannrett. Med den forlengede rette skinnen vi har laget, sikrer vi at de samtidig ligger like høyt og at de fortsatt ligger slik at gulvplanken presses mot dørterskelen.

Laskene (B) rettes opp etter en snor, på samme måte som bjelkene (K). Når de to endene på laskene er like høye og i det planet vi ønsker, spennes en murer-snor opp med en 4 mm avstandskloss i hver ende – dermed kan vi rette opp hvis laskene er skjeve.

Skrue fast laskene (B) på siden av bjelkene (K) med 6 x 120 mm skruer for hver 50 cm mens du trykker dem ned eller løfter dem opp med jekken, slik at de er i plan overalt. Bjelkesidene er ujevne, så vi må legge inn kiler bak laskene for å få kontroll på dem.

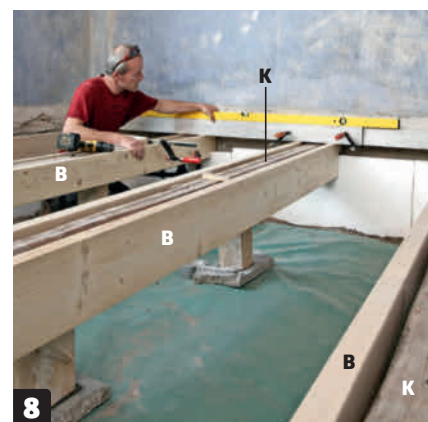
Bruk murpapp (J) som fuktsperre der laskene (B) møter vegg. Pappen holdes fast av laskene.

Tregulv skal ha tid til å akklimatisere seg

Gulvplankene bør ligge i huset i en drøy uke eller mer i emballasjen, slik at de ikke gir seg for mye når gulvet legges. Emballasjen skal derfor ikke åpnes før like før gulvet legges.

Fortsett på samme måte, og skru laskene (B) på resten av bjelkene (K). Ved å sette lasker på begge sider gjør vi konstruksjonen langt mer stabil enn om vi bare hadde satt dem på den ene siden.

Det er en stor jobb å stabilisere bjelkene (K) og rette dem opp med lasker (B), men når det er på plass, blir det mye enklere å legge gulvplankene.

Inn med isolasjon

Du skal ikke flikke mye på isolasjon og tetthet i gamle hus før du risikerer å skape problemer.

Vi legger 2 x 100 mm mineralull i gulvet, noe som krever at vi både tetter mot den varme luften fra rommet over med en dampspærre og øker ventilasjonen i krypekjelleren med nye ventiler.

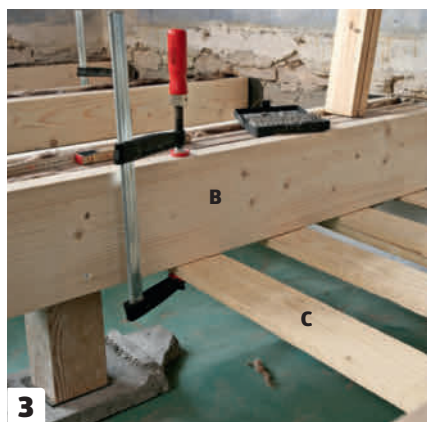
Isolasjonsmattene er lagt i to lag på forskalingsbord som er skrudd fast på undersiden av lektene. På toppen av dette monteres dampspærren for å hindre at fuktig luft kondenserer i isolasjonen og kjelleren.

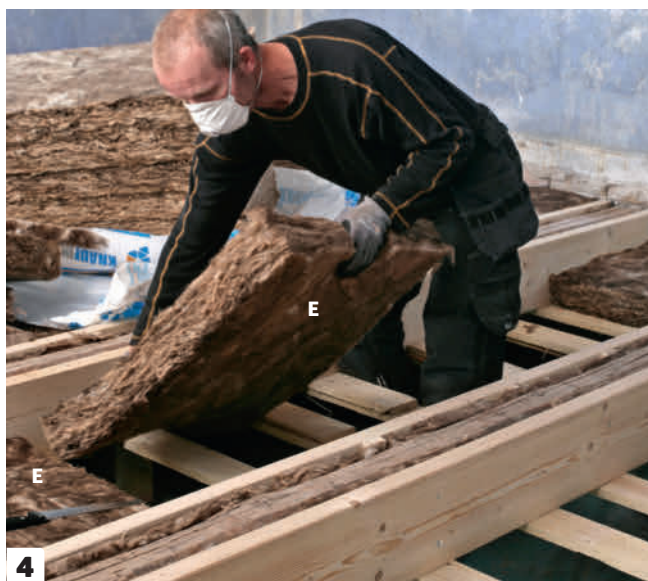
1 **Isoler mellomrommet mellom bjelker (K) og lasker (B) med mineralull (E).** Det er den stillestående luften i isolasjonen som skaper den isolerende virkningen, så isolasjonen skal ikke pakkes for hardt.

2 **Skrus fast forskalingsbordene (C) på undersiden av laskene (B) med 4,2 x 55 mm skruer.** Fordi det er trangt, bruker vi en vinkelforsats på skrumaskinen.

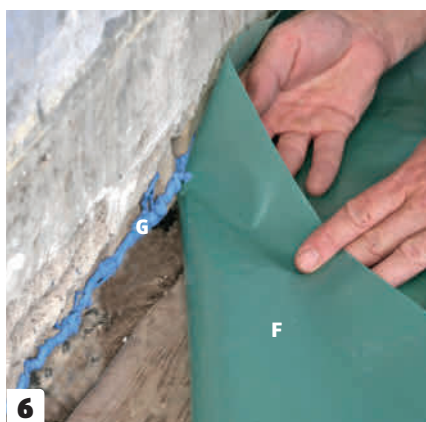
3 **Fordel bordene (C) med cirka 15 cm luft mellom,** slik at det er mulig å trække mellom dem. Spenn deretter opp hvert bord med tvinger, før du skruer dem til laskene.

4 **Legg isolasjonen (E) i to forskjøvede lag,** slik at det ikke blir kuldebroer. Uansett hvilken form for isolasjon du bruker, er det smart å bruke hansker, maske og trøye med lange ermer.

5 **Fest en lengde dampspærre (F) med et par stifter på den midterste bjelken.** I første omgang legger vi kun én enkelt lengde, slik at vi minimerer risikoen for å skade dampspærren mens vi jobber.

6 **Lim dampspærren (F) fast til murveggen med et spesiallim (G).** Vi legger dampspærren på tvers av bjelkene; da kan vi føye til de neste etter hvert som vi legger gulvet.

7 **Dampspærren (F) sikrer** at det ikke trenger fuktmettet og varm inneluft ned i isolasjonen mot den kalde kjelleren. Den hindrer dermed at det dannes kondens, samtidig som den holder på den varme luften.

De første plankene

Plankene vi bruker er 187 mm brede og 30 mm tykke, og har not og fjær både på sidene og i endene, slik at de kan skjøtes sammen.

Det opprinnelige gulvet ble lagt før veggene ble pusset, så det stakk inn under pusslaget. Det ønsker vi å gjøre igjen, slik at vi kan unngå fotlister. Når vi vinkler ned fra den intakte pussen, skal gulvet ligge 3-4 mm lenger inn. Det går også fint å legge gulvet slik at det blir fotlister i overgangen i stedet.

Det er viktig å få lagt den første gulvplanken helt riktig og sjekke at alt er helt rett.

1 Kapp den første planken (D) med kapp-sagen. Den avkuttete enden er ikke bortkastet, ettersom vi bruker den som start på neste rad. La det være igjen cirka 10 mm luft mot vegg.

2 Legg planken (D) med 10 mm avstandsklosser mot vegg – og 10 mm luft i endene. Skru den fast til de to ytre bjelkene gjennom fjæren med 4,2 x 55 mm skruer som er laget til formålet.

3 Sjekk gulvplanken (D) før du skruer den fast på midten. Ved å skyve vateret opp og ned langs planken kan du sjekke at den ikke er bøyd, og deretter skru den på plass.

4 Legg den neste planken (D), og bank den inn mot den første med en liten slegge og en slagkloss før den skrues fast.

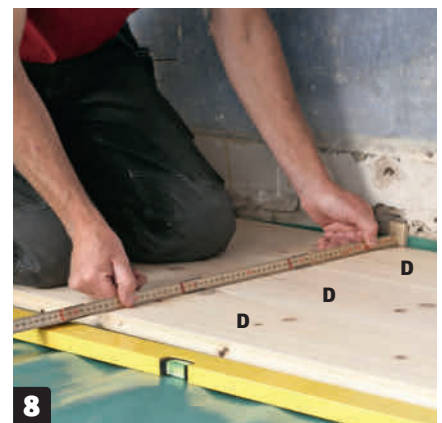
5 Gi endeskjøten i andre rekke en stripe lim på fjærens underside. Siden endene har not og fjær, trenger de ikke å hvile på bjelkene. Du bør imidlertid unngå skjøter i samme mellomrom i to naborekker.

6 Press plankene (D) i annen rekke sammen ved hjelp av et brekkjern. I den andre enden presses plankene mot en 10 mm tykk avstandskloss og vegg.

7 Sjekk med vateret langs fjæren om de to plankene i annen rekke ligger nøyaktig i forlengelse av hverandre før de skrues fast.

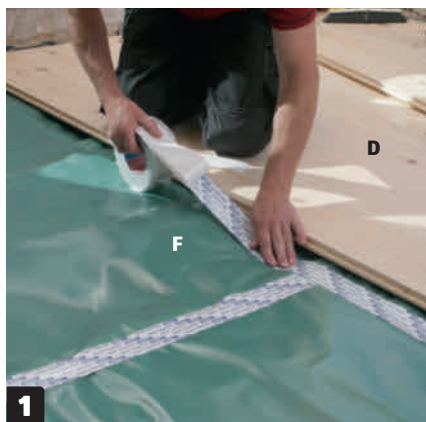
8 Etter å ha lagt tre rekker planker tar vi et kontrollmål for hver meter for å sikre at det ikke blir noen forskyvninger. Dette fortsetter vi med for hver tredje plank bortover hele gulvet.

Den siste planken

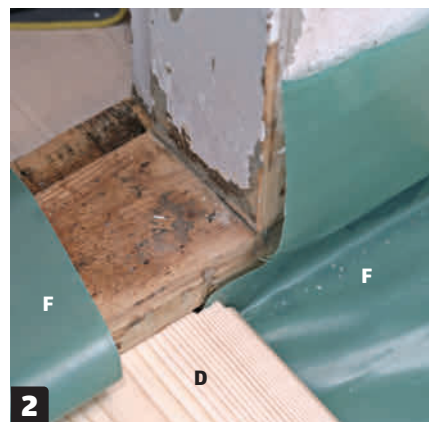
Etter at den første gulvplanken er på plass, går leggingen raskt. De brede plankene legges én etter én, og det er lett å komme inn i rytmen.

Underveis legger vi det neste laget med dampsperrrefolie, og også her må vi sørge for at det er tett. Lengdene legges med minst 15 cm overlapping, og hele kanten teipes med en spesiell dampsperrreteip. Den er, i likhet med spesiallimet, utviklet for å sitte fast på den glatte folien i mange år.

Den siste planken er en utfordring, og må skrus fast ovenfra.

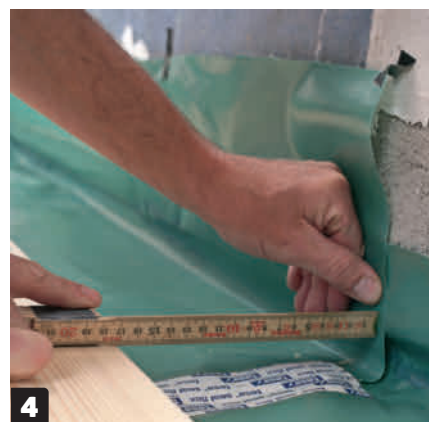
1 Når den første lengden dampsprrer (F) er nesten dekket av gulvplanker (D), rulles den neste ut. De skal overlape minst 15 cm og sikres med dampsperrreteip (H).

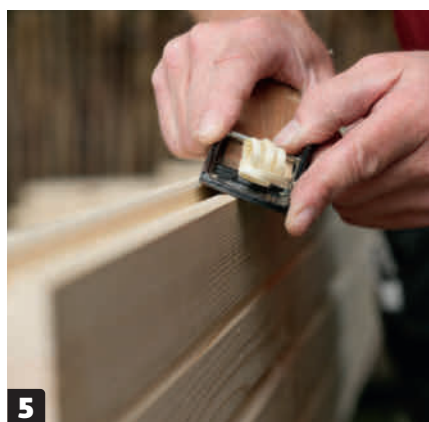
2 Tilpass plankene (D) rundt oppklossingen under dørkarmen. Sørg for at dampsperreren (F) også her forsegles mot vegg med spesiallimet.

3 Den nest siste planken må slås på plass med et såkalt gulvjern, fordi det ikke er plass til slegge og slagkloss.

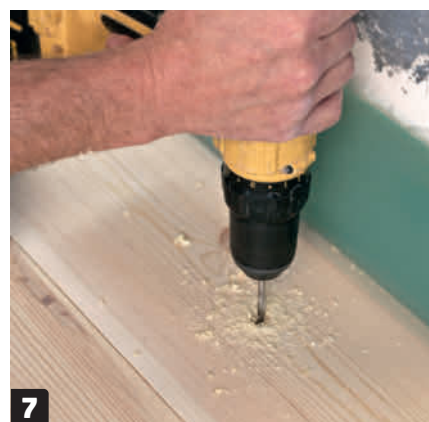
4 Mål opp til bredden på den siste planken. Lag en prøvebit som passer på det smaleste punktet og dra den langs den nest siste planken for å se om den passer. Skjær deretter ut planken i riktig størrelse.

5 Høvle vekk litt av notens underside på den siste planken, slik at den lettere kan gli inn over fjæren nå som plassen er trang ut mot vegg.

6 Nå skal planken bare bankes inn på plass. Kontroller at det er cirka 10 mm klaring til vegg, slik at det er plass til at gulvet kan "jobbe" litt over tid.

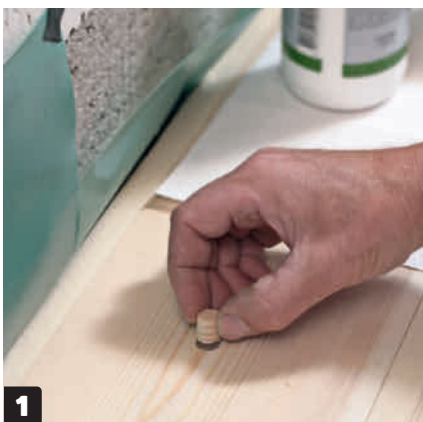
7 Bor 10 mm ned med et 10 mm bor og deretter helt gjennom med et 5 mm bor. Skru deretter fast planken til de underliggende bjelkene. Etterpå kan du plugge igjen hullene og bevare en glatt overflate på gulvet.

Plugg igjen hullene

Trepluggene kan du bore ut selv med et pluggbor. Dermed kan du få dem i akkurat det treverket og den fargen du ønsker – du borer dem rett og slett ut av en rest av en gulvplanke. Pluggbor selges gjerne i sett med flere bor.

Du kan også kjøpe ferdige plugg. Det er litt dyrere, men enklere.

Pluggene limes over skruene, og når limet er tørt, stemmes de forsiktig ned og slipes til de flukter med gulvet.

1

Gi hullene litt lim, og bank inn pluggene på 10 mm som vi har boret ut av avskjær fra gulvet. Husk å holde årene på pluggen i samme retning som på planken.

2

Skjær det meste av pluggen forsiktig ned med et stemjern, og slip deretter resten i plan med gulvet. Nå gjenstår det bare å vurdere hvilken overflatebehandling gulvet skal få før rommet kan tas i bruk.

Overflatebehandling

For å beskytte treverket på best mulig måte bør du alltid etterbehandle det. Såpe, olje og lakk er de vanligste produktene.

Såpe gir et fint, matt utseende, men metter ikke treverket i dybden. Jo flere lag, desto bedre beskyttelse. Laget slites relativt lett av, så det må behandles ofte.

Olje gir treverket en varm og naturlig glød, og et oljet gulv føles "mykt" å gå på. Oljen trenger inn i treverket og gir god beskyttelse, men må likevel vedlikeholdes med en spesiell pleieolje.

Lakk gir en sterk, lukket overflate som enkelt kan rengjøres med vanlige rengjøringsmidler. Lakk finnes i klar og hvit, og i ulike glansgrader.

